

MATTHEW TREE, GIRONA 70, 3-2, BARCELONA 08009, CATALONIA - SPAIN

2/4/91

Estimat Jordi,

Moltes gràcies per la teva carta i també, és clar, pels teus articles. Fascinant - quina vida has tingut, tu! I no tenia idea que, per postres, has traduït Jane Austen, Dickens, Hemingway, Faulkner i un llarg etcètera. Dickens, déu meu, jo he tingut algun problema llegint-lo en anglès - aquelles frases tan recargolades, tan llargues, i tan plenes de referències quotidianes caduques. Com traduir una cosa semblant? Aviat miraré si ets tu que has traduït el Dickens i el Thackeray - Fira de les Vanitats, un dels llibres que més plaer m'ha donat - a la col·lecció de clàssics universals en català, i, si sí, els compraré per a la meva companya de pis. (Visc amb una ex meva des de fa anys - estem molt millor ara que no hi ha res entre nosaltres, és una germana fantàstica, però com era de difícil com a nòvia, hòstia - ara, suposo que ella deu dir el mateix de mi, no?).

M'agradaven molt, a l'entrevista, els teus comentaris sobre el suposat polèmic del català heavy i del català - que déu ens n'empari - light. Exacte, poca seriositat, qualificar un idioma com si fos un refresc per no engreixar-se. Com qualsevol altre idioma, el català té uns quants nivells de llenguatge, des del literari fins al català xava que es parla - que es cria - entre els nens adolescents als autobusos de Badalona que agafo dos cops la setmana. Ara estic treballant amb un guió en català, i mai m'havia fixat amb els nivells de llenguatge com ara. Tinc el propietari d'un bar de mala mort - ell ha de dir coses com ara: "Coneixo..", "Tinc que fer..", "Saps algo?", "Pues..", i també tinc una estudianta anglesa del català que fins i tot parla massa fi, cosa que els estudiants purament acadèmics de qualsevol idioma solen fer. ("Faci el favor de posar-me una llesqueta de pa de motlle, si li plau"). I, és clar, les rúbriques han de ser en un català estàndard absolutament correcte, sense barbarismes de cap mena. O sigui, davant meu, a cada pàgina, ja tinc tres o quatre nivells diferents. Ara, el fet que algun personatge faci servir un català tan light que més aviat sembla una barreja d'anglès i espanyol, no vol dir que ho haig de fer servir també quan escric les rúbriques, que és el que els defensors d'un

català castellanitzat pretenen. Si el català té un problema, crec que és que el coneixement passiu d'aquest idioma és poc estès. Qualsevol anglès llegint una novel·la que té un vocabulari molt més extens que el que fa servir normalment el lector, ho pot entendre si fa no fa perfectament, perquè té aquest coneixement passiu: si no diu coses com "..there was something even plaintive in his wan and haggled aspect" (per citar a l'atzar una frase de Barnaby Rudge), cada dia, això no vol dir que no ho entengui. En català, són només les generacions més recents que tenen un coneixement equiparable. I això, quan es tracta d'un escriptor que utilitza un vocabulari ample i precís, (Benguerel, Pedrolo etc.), pot ser problemàtic. Però no crec que això sigui la raó d'ésser dels defensors light - tinc una petita teoria: aquesta gent sol venir de les classes benestants i tenen com si diguéssim un esnobisme invertit - els fa vergonya de fer servir la paraula correcta perquè tenen la idea que una "persona normal" (que no va nèixer en una mansió de Bellaterra, posem per cas) no ho entendria - d'aquí la insistència en bandeja en comptes de safata o bé alfombra en comptes de catifa. Mentre que és precisament la "persona normal" que s'està esforçant - amb orgull - per aprendre un català més correcte. Jo mateix he vist en els últims cinc anys com la meua companya de pis ha reemplaçat enchufe, lavanderia, muñeca, etc. per endoll, bugaderia, canell etc. Per què cony s'està esforçant, si ara un expert li pot dir que tot això són ximpleries i que hauria de parlar com abans?

Aquesta pel·li, no sé si te n'he comentat alguna cosa: representa la primera oportunitat de debò que mai he tingut, durant uns deu anys d'escriure. Vaig presentar un tractament cinematogràfic a un concurs que organitza l'Institució de les Lletres Catalanes, l'any passat, i em van concedir un petit ajut, que cobraré en part al final d'un període de sis mesos - és a dir, principis de maig. I això que no he guanyat mai cap concurs! Estic al mig d'aquest guió ara mateix, fent el segon (penúltim) esborrany. El que passa és que l'I.L.C no farà res per promocionar el guió, concedeix la beca, i prou. Després, toca a mi trobar agents, productors, actors o qualsevol altre persona que tingui contactes en aquell món. Tinc una por increïble que, passats tants mesos de treball, tothom me'l rebutjarà. Jo, evidentment, crec en el projecte, però es veu que el món del cine és poc fiable..ara, és una comèdia - l'únic gènere comercialment

viabile en català ara per ara - de baix pressupost, i va de lligar "guiris". Un tema popular, si més no.

Escriuré aviat a la família, que té guardada la col·lecció dels llibres de Miller i els demanaré que m'enviïn Hamlet. (Correu certificat!). Llavors, toca a tu a dir si prefereixes que te l'enviï jo, o esperar fins que visites Barcelona per recollir-lo. Vaig comprar Hamlet, com la resta dels llibres "rars" de Miller que tinc, a una llibreria londinenca que es deia The Village Bookshop, (ja no hi és) el propietari del qual era fan i amic de Miller: tenia de tot, i fins i tot publicava ell mateix algun llibre important que no existia a Anglaterra (Books In My Life, Smile At The Foot Of The Ladder, Art And Outrage, tots aquest llibres no trobaven mai cap editor britànic, a part aquest aficionat!). I ell era que em va vendre la segona i última edició de les cartes Hamlet, editada, crec, per Michael Fraenkel a Buenos Aires (la primera edició va ser impresa a Bruselles). El nom de l'editorial era Carrefour Press. Abans d'escriure a la família, però, pensava que et podria interessar tenir una llista d'alguns dels altres llibres meus de Miller que són difícils de trobar. Digue'm quins t'agradarien veure i llavors sí que escriuré a Londres. Bé doncs tinc Notes On Aaron's Rod, Correspondence with J.Rives Child, la correspondència amb l'advocat que va aconseguir la legalització de Cancer als Estats Units, que no me'n recordo com es diu, tinc tots els Books Of Friends, una antologia des seus quadres amb textos corresponents (To Paint Is To Love Again), unes converses amb ell gravades i escrites al final de la seva vida, un tros de vuitanta pàgines escrit per ell quan tenia trenta-i-escaig anys, sobre el viatge a Florida, gairebé tots els llibres de New Directions, el llibre del documental The Henry Miller Odyssey, i fins i tot l'autobiografia escrita sobre ell per Alfred Perlès: My Friend Henry Miller. El que no tinc és la correspondència amb Wallace Fowlie, que ni tan sols sabia que existia. Si m'ho dius, aconseguiré qualsevol dels llibres que sí que tinc - o tots!

Quan començava a llegir Miller, aquest estava fora de moda a Anglaterra. La gent de la meva edat eren massa petits quan l'escàndol dels Tropics, i la generació d'abans parlava, si és que en parlava, de Miller com un escriptor pornogràfic. (Quan Cancer va ser legalitzat als EEUU, la reacció de Miller era pessimista: "Now I'm going to

be the King of Smut for the rest of my life"). Però ara, 30 anys després de la primera edició legal en anglès de Cancer, s'ha vist, com dius tu, que Henry Miller encara es ven, i molt, no com a escriptor eròtic sinò com a clàssic, com a referència obligatòria. Si abans, als anys setanta, la gent em preguntava "Henry Miller? Didn't he write Death Of A Salesman?" ara la gent el coneix com el gran Henry Miller, i pel·lícules de l'estil Henry And June (films de "qualitat", tot i que siguin dolentíssimes) només reforçen aquesta reputació. Val la pena a dir que la gran excepció - una vergonya - és la Gran Bretanya, país que Miller sempre odiava. Alguns dels seus llibres clau no hi han sigut editats (ja esmentats), però això podria ser per raons econòmiques. Però com pot ser que d'altres llibres seus - les cartes a Brenda Venus, per exemple - han sigut publicats i venuts arreu del món, en tots els idiomes imaginables, sense veure la llum del dia en la versió original, a Anglaterra? El món editorial allà és, la veritat, un misteri. (Coneixes l'anècdota de la Doris Lessing? Per veure quina en seria la reacció, va enviar una ^{nova, encara} novel·la no publicada - La Terrorista Bona, crec - als editorials britànics, amb un pseudònim. Era rebutjada amb contundència per tothom, i això que Doris Lessing és una de les escriptores més valorades del país. Bé, llavors la va enviar a un ^{editorial} de Nova York, amb el mateix pseudònim. Li van enviar un telegrama de seguida: "Estimada Doris, no intenti d'enganyar-nos...").

Bé, Jordi, em sembla que acabaré aviat. (Acabo de rellegir el teu prefaci, i em colpeja el munt de detalls sobre Miller - jo que pensava que sabia tot sobre ell, i la teva descripció de la seva vida com a home jove és una revelació com també la teva anàlisi de les seves influències ideològiques. Un detall que crec que t'interessarà de Hamlet és la carta que hi escriu al mig de la drole de guerre, quan Hitler semblava al punt d'envair França - Miller és molt més ambigu que el seu posat sempre antibèl·lic suggeriria: estava al punt d'enllistar-se).

Perdona'm si aquesta carta ha sortit massa pesada però és que m'he enamorat. No amb la noia de l'altra carta sinò amb una altra que vaig conèixer fa un parell de mesos. Estic totalment entregat a aquesta noia (sueca!): podria ser la seriosa, per fi, amb la qual podré viure, tenir fills i tot el tinglado. I tan content! L'únic problema és que té una feina que l'obliga a viatjar constantment

- cosa enutjosa per als dos. Ara està de viatge, és clar, i estic patint totes les tortures de rigor que es veu que no han canviat gaire durant uns quants segles. No tinc ganes de veure ningú, treballo només perquè sé que li podré dir el que he fet quan torni, tota la ciutat de quatre milions de persones em sembla buida..en fi, el normal, el reglamentari, que no vol dir que sigui més fàcil a aguantar. L'única diferència entre jo i, posem per cas, Abelard, és que jo he intentat enviar un fax d'amor a l'hotel de l'enamorada - que la màquina no empassava per raons que desconec, error tècnic que ja m'ha desesperat. Commedor, no? Es diu Maria.

És el dia següent, i els de la papereria acaben de dir-me que finalment han aconseguit enviar-li el fax. Ara que s'ha establert contacte, tot comença a anar sobre rodes, fins i tot les conjuncions - el meu horòscop al Diari de Barcelona que no falla mai: "El contacte esporàdic amb una altra persona et farà passar de gris a rosa. Somriu a la vida". Ximpleries, ja ho sé, però aquests dies m'estic tornant ben ximple t'ho juro

A amb ganes de seguir, déu meu. Al prefaci, esmentes els llibres no publicats de Miller. Jo havia sentit parlar de Clipped Wings i This Gentile World, i fins i tot he llegit alguns dels Mezzotints, però no sabia res de L'Home Acabat (en anglès "The Finished Man"???). Sovint m'he preguntat per què no se li ha acudit a ningú publicar aquestes obres fallides: això és el que fan amb d'altres escriptors importants, no? Em sembla una llàstima que aquests llibres, que ens podrien donar unes pistes fascinants sobre el desenvolupament de Miller, queden oblidats, mentre que algun oportunista s'aprofita de l'execrable Opus Pistorum, llibre que en Miller mai hauria consentit que fos publicat, i molt menys amb el seu nom. (Aquest llibre, ara venut arreu del món, m'ha fet dubtar fins al punt de no creure que fos realment escrit per Miller, sinó per algun amic seu: ni tan sols les paraules eròtiques són les que Miller feia servir habitualment). I parlant de publicar, també fa temps que m'agradaria veure els llibres no-eròtics redescoberts, i apreciats com déu mana: Big Sur, Devil In Paradise, Max And The White Phagocytes, i els assaigs The Staff Of Life (sobre el pa!), Money And How It Gets That Way, els contes Reunion in Brooklyn, Remember To Remember, i un llarg etcètera. Es com si no els hagués escrit mai! També alguns de les últimes coses: On Turning Eighty, o aquell llibre magnífic que va

escriure quan s'estava enamorant de Hoki, Insomnia Or The Devil At Large. Com és que no tenim mig món repassant aquests llibres amb un somriure als llavis? Algun dia, potser, quan els del segle que ve comencen a mirar enrere.

Gràcies per el que has escrit sobre les meves vuit pàgines romaneses, encara que em falta molt per dominar aquest idioma fins poder expressar-me com cal. Segueixo amb la novella (tercera) que vaig començar ara fa uns tres anys, això sí, en anglès. És una història com tantes que tenim gravades darrere les parpelles gràcies a la televisió, una barreja de ciència-ficció, drama, i sèrie policiaca, perquè aquestes són les coses que a mi i a tot quiscu^{en} ens agrada veure a la petita pantalla dissabte la nit amb la nòvia al costat i una caixa de cervesa a la nevera, però intercalats amb els tòpics de l'argument hi ha dos, crec que al final tres, capítols que són pensaments d'alguns dels personatges, on es diu tot el que passa pel cap de qui viu atrapat en aquest món de tòpics televisuals, on es parla de les poques coses que ens queden: relacions, comentaris, ambicions imaginàries, i el passat viscut. Falta escriure un d'aquests capítols, el més difícil. La dificultat no rau en explicar coses sinò evitar tota mena de sentimentalisme, autoindulgència, vagarejaments, etc. Ja veurem. Després de la pel·lícula!

I aquí sí que m'acomiaré. Dóna records a l'Isabel, si us plau, de part meva. Que ^{no} ho trobis impertinent si dic que ets un home afortunat! Espero amb afany la teva traducció de Sexus, que ^{regalaré} regalaré a tort i a dret tan bon punt que sorti als aparadors. Que tot et vagi molt bé, Jordi, amb la feina i en la vida. Fins un altre!

Una
abraçada,
best wishes,

Matthew

P.D. Quan tornaràs a visitar Catalunya?